

- co se týká chvíle ustanovení, petrovský pramen ji klade během večeře a pavlovský na její konec;

- co se týká slov nad chlebem, petrovský pramen uvádí pouze slova: "to je mé tělo", zatímco pavlovský pramen připojuje ještě slova: "které se za vás vydává";

- co se týká slov nad vínem, petrovský pramen hovoří nejdříve o krvi a pak o smlouvě: "to je má krev smlouvy", zatímco pavlovský pramen mluví nejprve o smlouvě a potom o krvi: "tento kalich je nová smlouva, potvrzená mou krví";

- co se týká přikázání obnovovat obřad Eucharistie, petrovský pramen ho nezmiňuje, zatímco pavlovský pramen ho uvádí: sv. Lukáš jedenkrát, sv. Pavel hned dvakrát.

Rozdíly druhotného významu pak spočívají v tom, že petrovský pramen užívá hebraismus "za mnohé", kterému v pavlovském prameni odpovídá výraz "za vás", a v tom, že pouze u sv. Matouše se nachází vyjádření velkého teologického významu o prolití krve "na odpuštění hříchů" (26,28).

Zdá se, že oba prameny mají poněkud odlišnou teologickou orientaci. Zaměření pavlovského pramene, které můžeme označit jako existenciální, je jednodušší: Pán Ježíš zde představuje sebe samého jako "Hospodinova služebníka" z proroka Izaiáše, tedy jako mučedníka, který dává svůj život za spásu druhých. Zaměření petrovského pramene (a v jeho rámci zvláště sv. Matouše) můžeme nazvat kultovním, protože více zdůrazňuje Kristovu eucharistickou oběť jako úkon Božího kultu a smírné prolití jeho krve. Jedna orientace je ovšem velmi úzce spojena s orientací druhou a v ní zahrnuta, jak to vyplývá z obětního rázu jazyka, jakým je u proroka Izaiáše charakterizována smrt "Hospodinova služebníka".

C. Kontext ustanovení Eucharistie: Poslední večeře jako velikonoční večeře

Pro pochopení kontextu ustanovení Eucharistie, totiž pro vidění Poslední večeře jako velikonoční večeře, je zvláště důležitý text, který u sv. Lukáše předchází slovům ustanovení (22,7-19). "Den nekvašeného chleba", o kterém sv. Lukáš píše na počátku tohoto textu (22,7), je tím, který sv. Matouš označuje jako "první den o svátcích nekvašeného chleba" (26,17). Dnů, kdy se měl jíst pouze nekvašený chléb, bylo celkem sedm: od večera 14. dne měsíce Nisan do večera 21. dne téhož měsíce (srv. Ex 12,18). Prvním dnem byl tedy nazýván ten den, kdy začínala povinnost nekvašených chlebů, tj. 14. Nisan. V tento den od odpoledne (kolem 15,00 hod.) až do večera nesmírný zástup lidí zaplňoval vnitřní nádvoří jeruzalémského chrámu: každý přinášel svého beránka a obětoval ho v přítomnosti kněze, který sbíral jeho krev a vyléval ji u nohou oltáře celopalů. Počet kněží byl velmi vysoký, takže jejich služba byla rychlá a dobře organizovaná. Sv. Lukáš píše proto o tom, že jednalo o den, "kdy měl být zabit velikonoční beránek" (22,7): beránek, kterého pak Kristus měl pojídat spolu se svými apoštoly podle stanoveného obřadu velikonoční večeře. Jak vysvětluje z evangelií, tento den byl zřejmě čtvrtek, tj. náš Zelený čtvrtek, i když je to skutečnost, která je diskutována mezi odborníky.

Petr a Jan podle Ježíšova příkazu připravili velikonočního beránka: koupili ho a přivedli do chrámu k obětování; obstarali nekvašené chleby, červené víno, hořké byliny s octem a tzv. kharóset, hustou a červenou omáčku, která připomínala cihly, vyráběné Izraelity v době jejich egyptského otroctví, a nakonec upekli beránka a připravili stůl. Evangelista Lukáš neuvádí všechny tyto detaily, avšak výrazy "připravit velikonočního beránka" (srv. 22,8.13) a "jíst velikonočního beránka" (srv. 22,11.15) jasně ukazují na to, že Ježíš měl úmysl slavit se svými apoštoly židovskou velikonoční večeří.

Přihlédneme-li k tomu, o čem jsme hovořili, když jsme v první starozákonní části probírali velikonoční oběť a v jejím rámci slavení